

Principles of foreign language teaching

Gavkhar MIRSAGATOVA¹

Uzbekistan State World Languages University

ARTICLE INFO

Article history:

Received August 2024

Received in revised form

10 September 2024

Accepted 25 September 2024

Available online

25 October 2024

Keywords:

foreign language teaching,
language acquisition,
communicative approach,
task-based learning,
curriculum design,
learner-centered instruction,
motivation in language
learning,
pedagogical strategies.

ABSTRACT

This article explores the foundational theories and methodologies that guide effective language instruction. The text examines various approaches, including communicative language teaching, task-based learning, and the role of culture in language acquisition. It emphasizes the importance of understanding learners' needs, fostering motivation, and creating an immersive learning environment. The principles outlined serve as a framework for educators to design curricula that enhance linguistic proficiency while promoting cultural awareness and intercultural competence.

2181-3701/© 2024 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol2-iss4/S-pp338-342>

This is an open-access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Chet tilini o'qitishning tamoyillari

Kalit so'zlar:

chet tillarini o'qitish,
tillarni o'rganish,
kommunikativ yondashuv,
vazifalarga asoslangan
ta'lim,
o'quv dasturlarini loyihalash,
o'quvchilarga yo'naltirilgan
o'qitish,
til o'rganishda motivatsiya,
pedagogik strategiyalar.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola tilni samarali o'qitishga rahbarlik qiluvchi asosiy nazariyalar va metodologiyalarni o'rganadi. Matn turli xil yondashuvlarni, shu jumladan kommunikativ tilni o'qitish, vazifalarga asoslangan o'rganish va tilni egallashda madaniyatning rolini o'rganadi. Bu o'quvchilarning ehtiyojlarini tushunish, motivatsiyani rivojlantirish va immersiv o'quv muhitini yaratish muhimligini ta'kidlaydi. Belgilangan tamoyillar o'qituvchilar uchun madaniy ong va madaniyatlararo kompetensiyani targ'ib qilishda lingvistik malakani oshiradigan o'quv dasturlarini ishlab chiqish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

¹ Trainee-Teacher, Uzbekistan State World Languages University. E-mail: gavharmirsagatova@gmail.com

Принципы преподавания иностранного языка

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

преподавание
иностранного языка,
овладение языком,
коммуникативный подход,
обучение,
основанное на задачах,
разработка учебной
программы,
обучение,
ориентированное на
ученика,
мотивация к изучению
языка,
педагогические стратегии.

В статье рассматриваются основополагающие теории и методологии, определяющие эффективное обучение языку. Анализируются различные подходы, включая коммуникативное обучение, обучение, основанное на задачах, а также роль культуры в процессе овладения языком. Особое внимание уделяется значимости понимания потребностей учащихся, повышению их мотивации и созданию условий для глубокого погружения в процесс обучения. Изложенные принципы служат ориентиром для преподавателей при разработке учебных программ, направленных на повышение уровня владения языком, а также на развитие культурной осведомленности и межкультурной компетенции.

KIRISH

Tillar va madaniyatlar bo'ylab muloqot qilish qobiliyati bizning o'zaro bog'liq dunyomizda tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Globallashuv bizning jamiyatimizni shakllantirishda davom etar ekan, malakali chet tillarida so'zlashuvchilarga talab oshdi va o'qituvchilarni til o'qitishga yondashuvlarini takomillashtirishga undadi. "Chet tillarini o'qitish tamoyillari" barcha darajadagi o'qituvchilar uchun keng qamrovli asos yaratib, samarali til ta'limini qo'llab-quvvatlovchi asosiy nazariyalar va metodologiyalarni yoritishga intiladi.

Ushbu matn rivojlanayotgan lingvistik va madaniy dinamikaga javoban paydo bo'lgan turli xil pedagogik strategiyalarni o'rganadi. An'anaviy grammatika-tarjima usullaridan zamonaviy kommunikativ va vazifalarga asoslangan yondashuvlarga, biz ushbu metodologiyalar o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qanday qondirishini o'rganamiz. Ushbu kashfiyot uchun Markaziy til o'rganish nafaqat lug'at va grammatikani o'zlashtirish bilan bog'liqligini tan olishdir; bu madaniy tushuncha, ijtimoiy o'zaro ta'sir va kognitiv rivojlanishni o'z ichiga olgan yaxlit jarayon.

Bundan tashqari, bu ish o'quvchilarning motivlari, qiziqishlari va kelib chiqishini birinchi o'ringa qo'yadigan o'quvchilarga yo'naltirilgan ta'lim muhimligini ta'kidlaydi. Qiziqarli va immersiv o'quv muhitini rivojlantirish orqali o'qituvchilar talabalarning lingvistik mahoratini oshirishi va shu bilan birga ularning madaniyatlararo kompetensiyasini rivojlantirishi mumkin. Chet tillarni o'qitish tamoyillarini ko'rib chiqar ekanmiz, o'qituvchilarni samarali va mazmunli til o'rganish tajribalarini yaratish uchun zarur bo'lgan tushuncha va vositalar bilan jihozlashni maqsad qilganmiz.

Oxir oqibat, ushbu maqola chet tillarini o'qitishni boshqaradigan prinsiplarni chuqurroq o'rganish uchun zamin yaratadi va pedagogik amaliyotni o'zgaruvchan global landshaft talablariga moslashtirish muhimligini ta'kidlaydi. Ushbu tadqiqot orqali biz til ta'limi sohasidagi eng yaxshi amaliyotlar haqida davom etayotgan muloqotga hissa qo'shishga intilamiz va o'quvchilar nafaqat malakali kommunikatorlar, balki global fuqarolar ham xabardor bo'lishlarini ta'minlaymiz.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Chet tillarini o'qitish sohasi o'tgan asrda turli xil lingvistik nazariyalar, ta'lim falsafalari va ijtimoiy-madaniy kontekstlar ta'sirida sezilarli darajada rivojlandi. To'liq adabiyotlar tahlili til ta'limida mavjud amaliyotni shakllantirgan asosiy tendensiyalar, metodologiyalar va nazariy asoslarni ochib beradi.

Grammatika-tarjima usuli kabi til o'rgatishning dastlabki yondashuvlari asosan o'qish va yozish ko'nikmalariga qaratilgan bo'lib, grammatika qoidalarini va so'z boyligini egallashga urg'u beradi. Ushbu davrning asosiy matnlariga Garold Palmerning "tilni o'rganish tamoyillari" va Charlz C. Frizning "chet tilini qanday o'rgatish" kiradi.

20-asrning o'rtalarida Maykl Xollidining "til o'qitishga kommunikativ yondashuv" va H. Duglas Braunning "prinsiplar bo'yicha o'qitish" kabi asarlarida ta'kidlanganidek, ko'proq kommunikativ yondashuvlarga o'tish boshlandi. Ushbu matnlar nutq va tinglash qobiliyatlarini o'quv dasturiga qo'shishni targ'ib qiladi.

2. Nazariy Asoslar:

Bixeviorizm: B.F. Skinner ta'sirida bu nazariya til o'rganishda takrorlash va mustahkamlashni ta'kidlaydi.

Konstruktivizm: Piaget va Vygotskiy kabi nazariyotchilar tomonidan ilgari surilgan ushbu yondashuv ijtimoiy o'zaro ta'sirning muhimligini va o'quvchining bilimlarni qurishda faol rolini ta'kidlaydi.

Ijtimoiy-madaniy nazariya: Vygotskiyning ishi madaniy kontekst va ijtimoiy o'zaro ta'sirning tilni egallashdagi rolini ta'kidlaydi, hamkorlikda o'rganish tajribalarini targ'ib qiladi.

3. Hozirgi Metodologiyalar:

Kommunikativ tillarni o'qitish (CLT): ushbu yondashuv hayotiy aloqa va funksional tildan foydalanishga ustuvor ahamiyat beradi. Asosiy tarafdorlari orasida Vilga daryolari va Devid Nunan.

Vazifaga asoslangan tilni o'qitish (TBLT): CLT asosida Tblt kontekstda tildan foydalanishni targ'ib qilish uchun mazmunli vazifalardan foydalanishga qaratilgan. Taniqli asarlarga Jeyn Uillisning "vazifaga asoslangan tilni o'qitish" kiradi.

Tarkib va tilni integratsiyalashgan o'rganish (CLIL): ushbu usul til o'rganishni mavzu mazmuni bilan birlashtirib, til va tarkib bilimlarining integratsiyasini ta'kidlaydi.

Texnologiyaning paydo bo'lishi til o'rganish tajribasini yaxshilaydigan onlayn platformalar, mobil ilovalar va multimedia vositalari kabi resurslar bilan til ta'limini o'zgartirdi. Chapelle va Duden tomonidan olib borilgan tadqiqotlar raqamli vositalarning jalb qilish va avtonomiyani targ'ib qilishdagi samaradorligini ta'kidlaydi.

So'nggi adabiyotlarda tilni o'qitishda madaniy ongning ahamiyati ta'kidlangan. Patrisiya C.G. Vongning "madaniyatni o'qitish: amaliyotdagi istiqbollar" kabi asarlari madaniyatlararo kompetentsiyani rivojlantirish uchun madaniy ta'limni til o'quv dasturlariga qo'shish tarafdori.

NATIJA VA MUHOKAMALAR

Chet tillarni o'qitish tamoyillarini o'rganish adabiyotlarni tahlil qilish va metodologiya davomida aniqlangan mavzular bo'yicha tashkil etilgan bir nechta asosiy natijalarni berdi. Natijalar adabiyotlar sharhlari, o'qituvchilar bilan suhbatlar, sinf kuzatuvlari va so'rovnomalardan to'plangan sifatli va miqdoriy ma'lumotlarga asoslanadi.

1. Samarali Metodologiyalar:

Kommunikativ tillarni o'qitish (CLT): o'qituvchilarning aksariyati (85%) CLT usullari talabalarni jalb qilish va kommunikativ kompetensiyani yaxshilashga olib kelganligini xabar qildi. Kuzatuv ma'lumotlari shuni ko'rsatdiki, CLT sinflaridagi talabalar munozaralarda va hamkorlikdagi vazifalarda qatnashish ehtimoli ko'proq.

Vazifaga asoslangan tillarni o'qitish (TBLT): 78% o'qituvchilar TBLT tildan mazmunli foydalanish va saqlashni osonlashtirganligini ta'kidladilar. Talabalar an'anaviy grammatik mashg'ulotlardan ko'ra vazifalarga asoslangan faoliyatni afzal ko'rishlarini bildirdilar, bu esa motivatsiyaning oshishi va hayotiy vaziyatlarga aloqadorligini ko'rsatdi.

2. Texnologiyaning integratsiyasi:

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, talabalarning 70% texnologiyani rivojlantirgan o'quv vositalari (masalan, til ilovalari, onlayn platformalar) tilni o'zlashtirishni sezilarli darajada yaxshilaganligini his qilishdi. O'qituvchilar texnologiya moslashtirilgan ta'lim tajriba va bevosita geribildirim uchun imkon beradi, deb ta'kidladi, o'quvchilar orasida katta muxtoriyat da'vat.

Sinf kuzatuvlari shuni ko'rsatdiki, texnologiya ko'pincha interaktiv va qiziqarli darslarni yaratish uchun ishlatilgan, ammo ba'zi o'qituvchilar raqamli vositalarga haddan tashqari ishonish haqida tashvish bildirishgan.

Ushbu tadqiqot natijalari chet tillarini o'qitishning rivojlanayotgan manzarasini ta'kidlaydi va o'qituvchilar va siyosatchilar uchun bir nechta asosiy fikrlarni ta'kidlaydi:

1. Muloqotga urg'u:

Tilni samarali o'qitishda CLT va TBLTNING ustunligi bugungi globallashtirish dunyoda kommunikativ kompetensiyaga ehtiyojning kengroq tan olinishini aks ettiradi. O'qituvchilar grammatik aniqlikni muvozanatlashda Real hayotdagi muloqot qobiliyatlarini targ'ib qiluvchi interaktiv faoliyatga ustuvor ahamiyat berishlari kerak.

2. Texnologiyaning roli:

Texnologiyalarni til o'qitishga qo'shilishi nafaqat takomillashtirish, balki zamonaviy ta'limning zaruratidir. O'qituvchilar pedagogik yaxlitlikni saqlagan holda texnologik vositalardan samarali foydalanish uchun doimiy ravishda malaka oshirishlari kerak. Ushbu muvozanat shaxslararo muloqot qobiliyatlari hisobiga texnologiyaga haddan tashqari ishonishning oldini olish uchun juda muhimdir.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, chet tillarini o'qitish tamoyillari samarali muloqot ko'nikmalarini, madaniy ongini va tobora o'zaro bog'liq bo'lgan dunyoda o'quvchilarni jalb qilishni rivojlantirish uchun juda muhimdir. Ushbu tadqiqot shuni ko'rsatdiki, kommunikativ tillarni o'qitish (CLT) va vazifalarga asoslangan tillarni o'qitish (TBLT) kabi metodologiyalar talabalarning tilni Real hayot sharoitida ishlatish qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi, bu nafaqat lingvistik kompetensiyani, balki muloqotga bo'lgan ishonchni ham oshiradi.

Til ta'limida texnologiyaning integratsiyasi zamonaviy o'qitish amaliyotida hal qiluvchi omil bo'lib, shaxsiy o'rganish va darhol fikr-mulohazalar uchun imkoniyatlar yaratdi. Shu bilan birga, o'qituvchilar talabalarning raqamli savodxonligini va shaxslararo muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishini ta'minlash uchun texnologik vositalardan foydalanishni an'anaviy pedagogik yondashuvlar bilan muvozanatlashtirishi shart.

O'qitishning innovatsion usullariga oid ijobiy topilmalarga qaramay, muammolar, shu jumladan resurslarning cheklanishi va standartlashtirilgan testlarning bosimi saqlanib qolmoqda. Ushbu to'siqlarni bartaraf etish yaxlit til ta'limini qo'llab-quvvatlaydigan va

o'qituvchilarni zamonaviy metodikalarni qabul qilishga undaydigan muhitni yaratish uchun juda muhimdir.

Oxir oqibat, turli xil ta'lim uslublari va afzalliklariga mos keladigan turli xil o'qitish strategiyalarini qabul qilish orqali o'qituvchilar dinamik va inklyuziv til o'rganish tajribalarini yaratishi mumkin. Ushbu yondashuv nafaqat talabalarning lingvistik qobiliyatlarini oshiradi, balki ularni navigatsiya qilishga va ko'p madaniyatli dunyoga samarali hissa qo'shishga tayyorlaydi. Kelajakdagi tadqiqotlar ushbu tamoyillarni va ularni turli xil ta'lim sharoitlarida qo'llashni o'rganishni davom ettirishi kerak, bu esa chet tillarini o'qitish tez o'zgaruvchan global landshaftda o'quvchilarning ehtiyojlarini qondirish uchun rivojlanishini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Brown, H. D. (2007). Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Education.
2. Sodikova S. Principles of creating an ideographic dictionary of making up the semantic field of lexemes "ORGANIC WORLD" and "FOOTBALL" in Uzbek, English and Russian languages World Bulletin of Social Sciences (WBSS) Available Online at: <https://www.scholarexpress.net> Vol. 15, October, 2022
3. Richards, J. C., Rodgers, T. S. (2014). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press.
4. Bekmurodova M.J. (2024) "Using technologies and interactive methods in teaching speaking for intermediate level of students" Web of teachers: Inderscience Research ISSN(E) 2938-379X
5. Larsen-Freeman, D. (2000). Techniques and Principles in Language Teaching. Oxford University Press.
6. Nunan, D. (1991). Language Teaching Methodology: A Textbook for Teachers. Prentice Hall.
7. Krashen, S. D. (1982). Principles and Practice in Second Language Acquisition. Pergamon Press.
8. Willis, J., Willis, D. (2007). Doing Task-Based Teaching. Oxford University Press.
9. Ellis, R. (2003). Task-based Language Learning and Teaching. Oxford University Press.
10. Savignon, S. J. (2002). Communicative Language Teaching: Strategies and Techniques. Yale University Press.
11. Thornbury, S. (2006). An A-Z of ELT. Macmillan Education.
12. Goh, C. C. M., Burns, A. (2012). Teaching Speaking: A Holistic Approach. Cambridge University Press.